

**Cofnodion Cyfarfod Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus
a gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor, Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa,
Aberaeron ac o bell ar Ddydd Mercher, 5 Ebrill 2023**

Presennol: Y Cyngorydd Gwyn Wigley Evans (Cadeirydd), Y Cyngorwyr Marc Davies (Is-gadeirydd), Gethin Davies, Meirion Davies, Rhodri Evans, Chris James, Maldwyn Lewis, Sian Maehrlein, Ann Bowen Morgan, John Roberts a Carl Worrall.

Hefyd yn bresennol: Y Cyngorwyr Keith Henson (Aelod Cabinet), Hugh Hughes, Gareth Lloyd, Wyn Thomas (Aelod Cabinet) a'r Athro Stuart Cole CBE.

Swyddogion yn bresennol: Phil Jones, Rheolwr Corfforaethol, Gwasanaethau Prifffyrdd; Gerwyn Jones, Rheolwr Corfforaethol, Gwasanaethau Amgylcheddol; Chris Wilson, Rheolwr Traffig, Diogelwch a Datblygu; Katy Spain, Rheolwr Gwasanaeth- Gwasanaethau Trafnidiaeth; Nia Barker, Swyddog Trafnidiaeth; Lowri Edwards, Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democraidaidd; Lisa Evans, Swyddog Craffu a Safonau; Dwynwen Jones, Swyddog Trosolwg a Chraffu a Neris Morgans, Swyddog Gwasanaethau Democraidaidd.

(10.00am- 12.54pm)

1 Ymddiheuriadau

Ni dderbyniwyd unrhyw ymddiheuriadau.

2 Datgelu buddiant personol (gan gynnwys datganiadau chwipio) Atgoffir aelodau am eu cyfrifoldeb personol yn datgan unrhyw fudd personol a budd sydd yn rhagfarnu yn gysylltiedig â materion a gynhwysir yn yr agenda hwn yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol 2000, Cyfansoddiad y Cyngor a Chod Ymddygiad Aelodau. Yn ogystal, mae'n rhaid i Aelodau ddatgan unrhyw chwip plaid gwaharddedig a roddwyd ar Aelod yng nghyswllt y cyfarfod yn ôl Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.

- i. Datganodd y Cyngorydd Chris James fuddiant personol mewn perthynas ag eitem 4.
- ii. Datganodd Lisa Evans, Swyddog Craffu a Safonau fuddiant personol a buddiant sy'n rhagfarnu mewn perthynas ag eitem 4, yn unol â'r Cod Ymddygiad ar gyfer Gweithwyr Llywodraeth Leol a gadawodd y cyfarfod pan oedd y mater hwnnw'n cael ei drafod.

3 Y diweddaraf am deithio llesol - Ebrill 2023 a defnyddio hen linellau rheilffordd ar gyfer seiclo / cerdded

Esboniodd y Cyngorydd Keith Henson (Aelod Cabinet Prifffyrdd, Gwasanaethau Amgylcheddol a Rheoli Carbon) taw pwrpas yr adroddiad oedd darparu diweddariad ar y datblygiadau ers y drafodaeth / adroddiad blaenorol. Cynhaliwyd cyfarfod gyda Lee Waters AC, Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd ar 1 Rhagfyr 2022 er mwyn darparu trosolwg o Deithio Llesol yng Ngheredigion. Ar hyn o bryd dim ond tri Anheddiad Teithio Llesol sydd yng Ngheredigion a ddynodwyd gan Lywodraeth Cymru o dan Ddeddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 (sef Aberystwyth, Aberteifi a Llanbedr Pont Steffan) felly roedd yn ddymuniad i ymestyn hyn. Diolchwyd i'r gwasanaeth

am ddatblygu'r gwaith i wella hygyrchedd Teithio Llesol a diogelwch ar gyfer y Sir.

Esboniodd Phil Jones, Rheolwr Corfforaethol: Gwasanaethau Priffyrdd fod Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 yn rhoi dyletswydd ar awdurdodau lleol i gynllunio, gwella a hyrwyddo llwybrau cerdded a seiclo ar gyfer siwrneiau bob dydd. Roedd yr awdurdod yn ddiolchgar i Lywodraeth Cymru am yr arian i wella'r rhwydwaith Teithio Llesol ond byddai cael gwell cynllun ar gyfer y 3 – 5 mlynedd nesaf o fudd i bawb. Darparwyd trosolwg o'r cefndir a nodwyd yn yr adroddiad. Yn sgil y dyheadau i wella'r cysylltiadau rheilffordd o Gaerfyrddin i Aberystwyth, cafwyd sicrwydd oddi wrth Elin Jones AC a Ben Lake AS mewn cyfarfod yn ddiweddar na chaiff yr argymhellion yma eu datblygu am nifer sylweddol o flynyddoedd, felly yn ei hanfod roedd yn bosib parhau i ymestyn Teithio Llesol ar y llinellau hynny.

Rhoddwyd cyfle i Aelodau ofyn cwestiynau a bu i'r Swyddogion, Yr Athro Stuart Cole CBE a'r Cynghorydd Keith Henson eu hateb. Roedd y prif bwyntiau a godwyd fel a ganlyn:

- Bu i'r Athro Stuart Cole CBE esbonio er nad oedd Llywodraeth Cymru wedi cadarnhau a oeddent yn bwriadu datblygu'r rheilffordd o Gaerfyrddin i Aberystwyth fydd yn costio oddeutu £800 miliwn, nid oedd digon o arian nac ychwaith digon o boblogaeth i redeg y rheilffordd, a dyna phaham oedd T1 TrawsCymru mewn lle. Roedd o'r farn ei fod yn annhebygol iawn y caiff y rheilffordd ei datblygu yn y 30 – 40 mlynedd nesaf.
- Roedd yn bwysig iawn i godi pryderon gyda Llywodraeth Cymru / Llywodraeth y DU am y diffyg sicrwydd o ran ffynonellau ariannu. Yn ogystal byddai ymlacio ymhellach ar y cyfyngiadau o fudd i'r Sir yn gyfan gwbl, ac nid yn unig y tair thref a enwyd fel Aneddiadau Teithio Llesol. Bydd hefyd yn caniatáu awdurdodau lleol i gynllunio adnoddau'n well a chyflawni yn lleol.
- Cefnogwyd defnyddio pwerau Gorchymyn Prynu Gorfodol a all fod eu hangen er mwyn cael tir ar gyfer llwybrau cerdded a seiclo. Er iddo cael ei ystyried yn broses hir a chymhleth, roedd defnyddio Gorchymyn Prynu Gorfodol law yn llaw â thrafodaethau yn bwysig ar gyfer cyflawni cynllunio o fewn y Sir. Gwnaed gwaith yn y cefndir i ddatblygu hyn gan gynnwys lleoliad Rhiw Goch, Aberaeron.
- Nodwyd na fyddai pob llwybr yn denu arian o'r Gronfa Teithio Llesol (ATF) felly roedd yn rhaid edrych ar ffynonellau arian eraill hefyd. Ni dderbyniwyd adborth eto yn dilyn grant aflwyddiannus ar gyfer *Cylch y Cardi* Cyfnod Prawf 1 Y Gronfa Ffyniant Bro 2 (LUF2) (Trafnidiaeth).
- Cyflwynwyd cais i'r Gronfa Teithio Llesol am 100% o'r arian ar gyfer cam cyntaf o'r gwaith ar lwybr teithio llesol arfaethedig o IBERS i Waun Fawr. Roedd gwaith yn mynd yn ei flaen i sicrhau tir ar gyfer y trywydd a ffefrir.
- Gan nad oedd yn ymddangos fod cynlluniau mewn lle i wella'r llwybr o Gastell newydd Emlyn i Lechryd, nodwyd gan Swyddogion y byddant yn darparu diweddiariad i'r aelod lleol maes o law.

Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i nodi'r adroddiad.

4 Rhwydwaith Bysiau Ceredigion

Esboniodd y Cyngorydd Keith Henson fod Llywodraeth Cymru yn rheoli cyfran fawr o'r system drafnidiaeth yng Nghymru a bod y diwydiant trafndiaeth ar hyn o bryd yn wynebu amser heriol. Darparwyd trosolwg o gynnwys yr adroddiad gan gynnwys cyd-destun lleol ac ehangach.

Dywedodd Gerwyn Jones, Rheolwr Corfforaethol: Gwasanaethau Amgylcheddol y cyflwynwyd yr adroddiad i'r Cabinet ar 14 Chwefror 2023. Darparwyd cyflwyniad i'r Pwyllgor yn amlinellu'r canlynol:

- Cefndir
- Rhwydwaith Cyfredol / Cyn Covid Ceredigion
- Cryfderau / Gwendidau
- Cyfleodd / Bygythiadau
- Tymor Byr / Canolig / Hir
- Rhwydwaith Ceredigion yn y Dyfodol?
- Ystyriaethau
- Brandio TrawsCymru/ BwcaBws
- Gwybodaeth ar Drafnidiaeth
- Trosi i ULEV

Nodwyd gan yr Athro Stuart Cole CBE fod y sefyllfa'n debyg mewn nifer o leoliadau er bod y dull i'w datrys yn wahanol ar gyfer bob awdurdod lleol, ond roedd yn debyg ar gyfer ardaloedd gwledig megis Ceredigion ac awdurdodau a oedd yn ffinio. Adroddwyd fod Covid-19 wedi cael effaith sylweddol ar y nifer o bobl a oedd yn teithio ar drafnidiaeth gyhoeddus, gan gynnwys TrawsCymru. Yn dilyn cyflwyno BwcaBws yn 2008, gwnaed ymchwil ar drafnidiaeth cyhoeddus mewn ardaloedd gwledig ac o ganlyniad, cyflwynwyd TrawsCymru yn 2012, gyda BwcaBws a bysiau lleol yn bwydo'r rhwydwaith. Bu i 2.6miliwn o deithwyr deithio ar TrawsCymru yn 2019, sef cynnydd sylweddol i'r niferoedd cyn 2012, fodd bynnag nid oedd teithwyr wedi dychwelyd i'r niferoedd cyn Covid, gan gynnwys trywydd T1 (Caerfyrddin - Aberystwyth) a oedd ond wedi dychwelyd i 60% o'i defnydd blaenorol. Roedd pa mor aml, pa mor ddibynadwy ac a ellir archebu'r gwasanaeth yn elfennau allweddol i ddenu mwy o deithwyr yn ogystal â hygyrchedd megis arwyddion gwybodaeth ac amserlenni.

Adroddwyd er bod Lee Waters AC, Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd yn awyddus i fwy o bobl deithio ar drafnidiaeth gyhoeddus roedd gwahaniaeth clir iawn rhwng y gwasanaethau oedd ar gael mewn ardaloedd gwledig ac ardaloedd trefol. Roedd y cymhorthdal ar gyfer cludo deiliaid Cardiau Teithio Rhatach yn fach iawn i gymharu â phris y tocyn ond gobeithir na fyddai Llywodraeth Cymru yn gorffen y Cytundeb.

Darparwyd cyfle i Aelodau ofyn cwestiynau ac fe'u hatebwyd gan Swyddogion, yr Athro Stuart Cole CBE a'r Cyngorydd Keith Henson. Roedd y prif bwyntiau a godwyd fel a ganlyn:

- Bydd proses gaffael yn dechrau'n fuan ar gyfer y llwybrau y mae Cyngor Sir Ceredigion yn gyfrifol amdanynt, gyda'r nod i'r contractau newydd fod mewn lle erbyn mis Medi 2023. Rhybuddiwyd gan

Swyddogion ei fod yn bosib y bydd y sefyllfa'n gwaethygu eto cyn y gwelir unrhyw welliannau ac y bydd hyn yn heriol i'r dyfodol.

- Nodwyd fod y gwasanaeth *Megabus* a oedd yn mynd o Aberystwyth i Lundain cyn Covid-19 yn cael ei redeg gan *Stagecoach*, sef cwmni masnachol felly nid oedd unrhyw ofyniad ar y cwmni i ail-ddechrau'r gwasanaeth ar ôl Covid-19. Roedd cwmnïau masnachol yn rhedeg gwasanaethau ar sail elw'r trywydd fodd bynnag os oedd galw am y gwasanaeth mae'n bosib fod gwerth trafod gyda'r cwmni.
- Codwyd pryderon am y newidiadau i wasanaeth 585 (Aberystwyth-Tregaron- Llanbedr Pont Steffan) am taw'r ddau fws a dynnwyd oddi ar yr amserlen oedd y bysiau a oedd yn addas ar gyfer yr henoed sy'n dibynnu ar y gwasanaeth. Esboniodd Swyddogion er nad oedd y gwasanaeth yn ddelfrydol, petasai trafodaethau heb gael eu cynnal gyda'r cwmni a oedd yn rhedeg y trywydd, ni fyddai gwasanaeth ar gael o gwbl.
- Dylai trafndiaeth gyhoeddus fod ar gael i bawb ac roedd yn bwysig sicrhau fod yr anabl a'r henoed yn medru cael mynediad i fysiau heb unrhyw anhawster.
- Er gweledigaeth Llywodraeth Cymru i gynyddu defnydd trafndiaeth gyhoeddus codwyd pryderon am y diffyg arian oedd ar gael i gyflawni hyn yn enwedig mewn ardaloedd gwledig, felly roedd rhaid codi hyn gyda Llywodraeth Cymru.
- Ar hyn o bryd, roedd awdurdodau lleol yn ymgymryd â gwaith comisiynu ar ran TrawsCymru, ond bydd Trafndiaeth Cymru yn raddol yn ymgymryd â'r rôl yma. Bydd lefel y gwasanaeth yn ddibynnol ar arian oddi wrth Lywodraeth Cymru.
- Roedd trafodaethau o ran ULEV/ hydrogen yn parhau, a rhoddwyd ystyriaeth i rôl trydan a'r diffyg capasiti o ran y Grid Trydan. Wythnos ddiwethaf roedd 8 bws trydan yn rhedeg ar drywydd T1 TrawsCymru (Aberystwyth-Caerfyrddin) gyda chyfleusterau gwefru yng Nghaerfyrddin. Roedd Aberystwyth wedi ei glustnodi fel hwb gan TrawsCymru, felly roedd Llywodraeth Cymru a Thrafndiaeth Cymru yn archwilio opsiynau i'r dyfodol. Er nad oes dyddiad wedi ei osod gan Drafndiaeth Cymru i drosi'r fflyd i ULEV, roedd yn hanfodol sicrhau bod y seilwaith cywir mewn lle. Yn ogystal roedd gwaith yn parhau i obeithio creu cyfnewidfa drafndiaeth yn Synod Inn, a fydd o bosib yn cynnwys opsiwn i wefru cerbydau.
- Amlygwyd y gall y ddadl amgylcheddol i ddefnyddio trafndiaeth gyhoeddus ddod i ben os byddai pob car yn cael eu trosi i drydan neu hydrogen. Yn sgil hyn nodwyd taw'r nod gyffredinol yn amgylcheddol oedd lleihau'r angen i deithio, a oedd wedi gostwng yn sylweddol o ganlyniad i Covid-19.
- Roedd cynnig i drafod rhwydwaith bysiau Ceredigion wedi ei gyflwyno i'r Cyngor llawn ar 20 Ebrill 2023.

Diolchodd y Cyngorydd Keith Henson i'r Swyddogion a oedd yn bresennol am eu gwaith gan nodi ei fod yn amlwg fod nifer o heriau o fewn y Sir a thu hwnt. Diolchwyd hefyd i'r Athro Stuart Cole CBE am ei fewnbwn o bersbectif Cenedlaethol. Roedd arian a newid yn agwedd y cyhoedd i ddeall manteision teithio ar Drafndiaeth Cyhoeddus yn rhanbarthol yn hanfodol ond roedd y

gallu i deithio'n lleol hefyd yn bwysig iawn. Ers lansio bysiau trydan T1 TrawsCymru yr wythnos ddiwethaf bu'r adborth yn bositif, ac er mwyn symud ymlaen bydd angen i Lywodraeth Cymru gynnal trafodaethau gyda chyflenwyr oherwydd yr amser hir fydd angen aros i dderbyn cerbydau ar ôl eu harchebu. Yn ogystal codwyd pryderon am gapasiti'r grid gyda'r Grid Cenedlaethol a Llywodraeth Cymru a bu i'r Adolygiad Cod Sylweddol ddod i rym yn ddiweddar iawn.

Bu i'r Cadeirydd hefyd ddiolch i bawb fu'n rhan o'r gwaith gan esbonio y bu'r cyfarfod o fudd er mwyn cael dealltwriaeth lawn o'r mater.

Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i nodi'r canlynol:

1. Y pwysau a'r sialensiau aciwt a niferus y mae'r diwydiant trafndiaeth cyfan yn eu hwynebu, ac sy'n cael eu gwaethygu yn lleol
2. Y pwysau dilynol sy'n codi ar y Cyngor a'r Gwasanaeth er mwyn ceisio rheoli'r sefyllfa, sy'n cynnwys disgwiliadau rhanddeiliaid a'r amserlenni sy'n gysylltiedig gyda phenderfyniadau a champau gweithredu sy'n cael eu cymryd.
3. Y camau sy'n cael eu cymryd gan y Gwasanaeth i reoli'r sefyllfa a lleihau'r hyn a fydd yn orwariant arwyddocaol yn ystod y flwyddyn 2022/23.
4. Y dull gweithredu sy'n cael ei fabwysiadu gyda'r nod o ddarparu gwasanaethau o fewn y gyllideb sydd wedi cael ei neilltuo.

5 Cadarnhau Cofnodion y Cyfarfod blaenorol ac ystyried unrhyw faterion sy'n codi o'r Cofnodion

Cytunwyd i gadarnhau cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 21 Mawrth 2023.

Materion sy'n codi: Dim.

6 Ystyried Rhaglen Flaen Trosolwg a Chraffu

Cytunwyd nodi cynnwys y Flaen raglen Waith a gyflwynwyd, yn ddibynnol ar gynnwys y canlynol:

- Adroddiad ar dwristiaeth yng Ngheredigion
- Yn sgil diffyg ymateb o Gyfoeth Naturiol Cymru i weld a oeddent ar gael ar 22 Mehefin 2023, awgrymwyd y dylai Swyddog gysylltu â nhw eto.

Cadarnhawyd yng Nghyfarfod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus a gynhaliwyd ar 22 Mehefin 2023

Cadeirydd: _____

Dyddiad: _____